

Korespondence

Zdeněk Burian, Předenice

Praha 8. srpna 1941

Vážený mistře,

upřímně Vám děkuji za Váš dopis (...).

S Fričem jste nás – nezlobte se – poněkud zklamal, rozhodně jsme s obrázky počítali dříve, ještě než odjedete ven. Nevím, proč musel být Neruda a Verne hotovi dříve a proč my zase musíme vyjít jako obvykle poslední, ale Bohu buď poručeno: alespoň teď nám kresby brzy pošlete, ale tiskárna dlouho s hotovou již sazbou nečeká. (...) Nakladatelství Toužimský a Moravec (1)

Toužimský a Moravec, Praha Vršovice

Předenice 14. srpna 1941

Vážený pane Moravec,

Vaše výčitky mne opravdu mrzí; víte přece, že takového Verna si každý rok беру na prázdniny právě, že jindy bych ani čas na něj neměl. Spočítejte si, co všechno jsem letos udělal pro Vaši firmu; naproti tomu jsem udělal Vilímkům jednoho Verna a Pavlíkovi 1 Augustu a 1 Nerudu, a to ještě na dovolené. Máme tady 2 hod. na poštu a leje jako z konve. Snad zítra se s tím Fričem dostanem nějak do Štěnovic. S takovými možnostmi jsem nepočítal. Nemohl jsem např. sehnat tady kus lepenky nebo roličku na zabalení ilustrací. (...) Budu tedy hledět skončit to na Chodsku dříve a přijet do Prahy. Pozítří jdu pěšky do Přeštic, tam usednu na vlak a začnu túru po Chodsku. Jen aby to počasí se zlepšilo. Zbude mi na Chodsko asi 10 dní, je to málo. Vráťím se ještě do Předenic pro rodinu a pak už na shledanou. (...)

V úctě Váš Zd. Burian (2)

Alberto Vojtěch Frič, Villa Božíňka

Praha 25. září 1941

Mistře,

zabýváme se nyní již potřetí (v korekturách) četbou Vaší knihy Dlouhý lovec a musíme popravdě doznat, že nás kniha stále více zajímá a že se nám líbí víc než při prvním čtení ...Je v ní mnoho věcí jinde nepublikovaných a tedy nových, a všechno naznačuje, že bohatství Vašich zkušeností jde dál, že toho znáte a víte ještě mnohem víc, než co se Vám do knihy vešlo. Pokládáme proto za povinnost nás, nakladatelů, připomenout Vám, že byste měl opět vzít pero do ruky a pokračovat v psaní svých zážitků, které zasluhují být uchovány ...

Nakladatelství Toužimský a Moravec (3)

Toužimský, Moravec, Vršovice

Villa Božíňka 15. února 1942

Milí páni nakladatelé.

kdysi jste mi napsali, že se Vám moje knížka líbí a abych psal další. To bylo od Vás velice hezké, protože to pro Vás muselo být sebezapření, pochválit zboží, které kupujete. Pak mi pan Moravec nabídnul telefonicky předstřelu. Bylo to před vánoci a udělalo mi to radost, ale začal jsem mít pochybnosti o Vašem zdraví. Tyto pochybnosti jsem ku své radosti ztratil, když jsem v dalším jednání se zmínil o tom, že chci za svou příští knížku obvyklý honorář 10% z hrubé ceny a viděl jsem v duchu v telefonu zoufalý obličej pana Moravce nad tou nehorázností, že bych od Vás chtěl tolik, jako je obvyklé u všech jiných nakladatelů. Oddychnul jsem si, protože jsem tím nabyl jistotu o Vašem dokonalém zdraví. Nyní jsem se dostal do situace, v níž bych mohl foršus potřebovat, a proto Vám dělám tento návrh. Napíši knížku kratších povídek, více méně dobrodružných a článku o životě Indiánů, jako je seriál, který teď začínám uveřejňovat v Pestrém týdnu. Dýmku míru, jak se u Indiánů žení, jak vychovávají děti, atd. V této práci na vědeckém podkladě hodlám sebrat své objevy a dosud neznámá pozorování. Rozměry odhaduji asi jako „Dlouhý lovec“. Doba vydání do dvou roků po odevzdání rukopisu. Na textu nesmí být opět nic „zlepšováno“ a měněno. Protože není možno dnes počítat, zač bude knížka pak prodávána, kalkuluji při nynějších cenách při třítisícovém nákladu 10 000 korun honoráře. Abychom nebyli poškozeni ani Vy ani já změnou valuty, tak mi dáte 5% výtisků, čili 150 knížek, franco Villa Božíňka. Rukopis dodám do pěti měsíců.

Myslím, že tato forma Vám bude konvenovat, hlavně proto, že nebudete muset proti svým zásadám vyplatit hotově obvyklý desetiprocentní honorář. Jenom Vás žádám, abyste uznali, že přicházím vstříc Vaší nakladatelské mentalitě a dál se mnou nesmlouvali. Souhlasíte-li, pošlete mi smlouvu k podepsání a těch pět tisíc, minus toho, co jsem Vám dlužen – už jsem ten účet zas někam zakrechtval. Nesouhlasíte-li, napište mi ještě jednou, kolik jsem Vám dlužen, a já Vám to pošlu. Dále Vás žádám, abyste se o tom dohodli hned a své rozhodnutí zatelefonovali, stejně jako cifru mého účtu, protože peníze potřebuji na věc urgentní a později by pro mne neměly cenu.

S pozdravem A. V. Frič (4)

Firma Toužimský a Moravec, Praha XIII, Oblouková 26

V Praze o Velikonocích 1944

Navazuji na předcházející jednání a činím Vám tuto nabídku:

1. Nakreslím pro Vás ilustrace do knih (...) a A. V. Frič: „Hadí ostrov“ a dodám Vám je do 31. června 1944. Pro knihu A. V. Friče 20 větších perovek a obálku a kromě toho vyplním tušovými kresbami 8 stran obrazových příloh ať již obrazy jednostrannými, nebo dvoustrannými.
2. Za všechny zde uvedené ilustrace (...) pro knihu Fričovu včetně obálky mi zaplatíte K. 15. 500,-, čímž se kresby stanou Vaším vlastnictvím a to se všemi právy reprodukčními i k případnému dalšímu postoupení práva napodobovacího. Pro tyto (...) knihy zavazuji se nekreslit již ilustrace žádnému jinému nakladateli.
3. Vydáte-li však uvedené knihy kdy znovu, v novém vydání, zaplatíte mi za druhé a také za každé další vydání 50% původního honoráře (...) Tento závazek (...) budete plnit jak vůči mně, tak vůči mým právním nástupcům po dobu zákonné ochranné lhůty, vztahující se k mým kresbám. (...)

Zd. Burian (5)

Zdeněk Burian, Písecká 7, Praha XII.

Praha 11. dubna 1944

Vážený mistře,

přijali jsme Váš dopis, datovaný o Velikonocích 1944 a týkající se ilustrování knih (...) a A. V. Friče „Hadí ostrov“ a sdělujeme Vám, že nabídku, v tomto dopise obsaženou, se všemi podrobnostmi přijímáme

V dokonalé úctě

Jaroslav Moravec Jan Toužimský (6)

15. července 1944

Vážení páni nakladatelé,

poněvadž nám někdo vytrhl telefon ze zdi, musím se s Vámi rozloučit písemně. Friče jsem Vám do prázdnin dodat nemohl, poněvadž jsme si s p. Fričem ujednali, že mu ukážu v tužce všechny pérovky a pak teprve je provedu perem, No, v zájmu dobré shody na všechny strany světové jsem na to přistoupil, ale nemám ještě všechny nakreslené; kdyby náhodou byl ten Frič povolen a mohl brzy vyjít, dejte mi vědět a já bych to místo opalování (zalévání letos odpadá) urychlil. Pamatuji-li se dobře, byl povolen Běhounek, tak zatím máte o co se starat.

Naše adresa je: Z. B. Dolní Mokropsy, Stará Vráž 636, pošta H. Černošice u Prahy.

Vaše návštěva nám bude vítána, jen prosím o písemné ohlášení, kdy byste přijeli, abychom byli doma a ne v Berounce. Srdečně Vás zdraví a na prima reprodukcí v Běhounkovi se těší

Váš Zd. Burian (7)

Zdeněk Burian, t.č. Stará Vráž, č. 636, p. Černošice u Prahy

Praha 17. července 1944

Vážený mistře,

velice jste nás zarmoutil sdělením, že jste odjel na prázdniny, nedodav nám obrázky do knihy Fričovy, s nimiž jsme najisto počítali. Starý pan Frič nám již ohledně nich několikrát volal a žádal nás, abychom Vás k němu poslali – byli jsme nuceni jeho netrpělivost stále konejšit – a teď nakonec máme zjistiti, že naše trpělivá víra ve Vás má býti zklamána? Tak abyste věděl, žádné opalování letos nebude, neboť slunce se zahalí v mraky a nebesa dštítí budou vodu na Vráž a její okolí a to všechno jen proto, že jste nedostál svým povinností a obrázky nenakreslil. Teprve až budete s Fričem hotov, vysvitne opět slunce a jeho blahodárná zář bude se linouti na Vaši farmu, neboť teprve pak budou bohové s Vámi spokojeni. Leč žerty stranou! Kniha sice ještě nebyla povolena, ale my jsme sjednali s reprodukcí letní termín pro zhotovení štočků, který lze těžko posunout. I apelujeme proto na Vás velmi prosebně a plačky, abyste rozdělané obrázky přece jen dokončil – když ne do konce července, tedy alespoň a neodvolatelně do 14. srpna. Dohovořivše se s A. V. Fričem, jsme oprávněni jeho jménem zrušiti ujednání, podle něhož jste se měli dohadovat o kresbách tužkou provedených – stejně to byl nesmysl – a jedině, co nyní pan Frič požaduje, jest, abyste si prý jeho knihu přečetl. Toto jeho dojemné přání Vám vyřizujeme v přesvědčení, že mu bylo vyhověno. Pro hotové kresby jsme ochotni si poslati nebo přijeti, nepojedete-li pak ovšem do Prahy – o tom všem by nám bylo vítáno Vaše rozhodnutí a zpráva, byť jen kratičká. Těšíme se tedy, že nás neodmítnete a do kreseb se pustíte. Kéž nám je počasí nápomocno a nechť hodně prší, než je dokončíte. Jinak Vám přejeme co nejvydatnější dovolenou a pěkné prázdniny na Berounce.

Se srdečnými pozdravy oddaní

Toužimský a Moravec (8)

Toužimský a Moravec, Praha Vršovice

7. září 1944

Vážený páni nakladatelé,

neprávem mi vyčítáte, že jsem neodpověděl na Váš dopis ze dne 6. 7. 44, poněvadž tento dopis byl právě odpovědí na můj dopis na rozloučenou před odjezdem na dovolenou. Dále Vám sděluji, že sice sv. Petr vyhověl Vašemu přání, aby hodně pršelo, abych Vám mohl hodně obrázků namalovat, na druhé straně ale nedovedl zabránit infekčnímu onemocnění břišní chřipkou (nová móda), které mne postihlo dvakrát za sebou. A nebýt lékaře Němce (národnost) v Dobřichovicích, který mi předepsal dnes nesehnatelné opium, a které jsem na jeho jméno skutečně dostal, byla by ze mne zbyla asi jenom tyč na rajčata. Uzdravil jsem se zároveň s počasím, ale nastalo tak velké vedro, že jsem pracoval vlastně jenom když bylo třeba něco namalovat na výměnu – totiž za něco k snědení. Jenom tímto způsobem jsem dostal věci, ze kterých bylo možno upravovat t.zv. dietní stravu. (...)

Zd. Burian (9)

Zdeněk Burian, Vinohrady

Praha, 9. září 1944

Vážený mistře,

srdečný dík za dopis a za sdělení, že se ilustracím pro Fričův „Ostrov“ věnujete a brzy budou. Přece se tedy něco pohne v této zakleté době, kdy všechna práce u nás stojí. Pokud jde o obálku, prosím, abyste ji zatím odložil až nakonec, až budete hotov se všemi vnitřními ilustracemi, neboť pak se budeme moci lépe rozhodnout o barvách. Mám dojem, že ji bude možno dělat třibarevně, neboť zákaz vícebarevného tisku snad již dlouho nepotrvá. Nejbližší budoucnost je ovšem temná a máte pravdu, píšete-li, že nevíme, kde budeme makat za měsíc. I nám teď hrozí bezprostřední odčerpání všech mužských sil, a pokud jde o naše knihkupectví, to již je celý týden uzavřeno. Nakladatelství nám však zůstává a to je hlavní věc. Těšíme se, že se k nám někdy – až budete potřebovat procházku přece na skok podíváte, pozdravuji Vás srdečně a jsem Váš J. Moravec (10)

Zd. Burian, Písecká ul. 9, Praha XII.

Praha, 17. října 1944

Vážený pane,

při posledním rozhovoru s naším p. prokuristou Syrovátkou jste se zmínil, že pracujete na ilustrační výzdobě k nové knize V. A. Friče a že kniha tato nebyla dosud nabídnuta žádnému nakladateli. Vzhledem k tomu, že bychom o případné vydání této knihy měli zájem, prosíme, abyste nám laskavě sdělil, zda bychom rukopis mohli obdržeti k nezávaznému pročtení.

S pozdravem J. Sainer (11)

J. Sainer, nakl. Jos. R. Vilímek, Spálená 15, Praha II.

28. října 1944

Vážený pane řediteli,

ohledně pana Friče sděluji Vám, že kniha, která bude mít název „Hadí ostrov“ má vyjít letos ve Zlíně. Pan Frič ale hledá nakladatele pro soubor svých spisů. Pokud vím jsou to: Kalera Marsal (Strýček Indián), Dlouhý lovec, Indiáni Jižní Ameriky I.-II., Hadí ostrov a asi tři nové. Strýček Indián je lepší než každý London. Ostatní jsou také dobré. Navrhl jsem už p. Fričovi, že by to mohlo vyjít v pěkné úpravě u Vás. On má výjimečné zkušenosti a spoustu materiálu obrazového – s ním by se daly uskutečnit knihy docela nového rázu. Slyšel jsem, že pan Frič měl dostat od býv. čs. vlády subvenci na své výzkumy a poněvadž nakonec nedostal nic a utopil v těch vynálezech dnes už dokončených (viděl jsem to) asi 700 000 K, chce vydat u jednoho nakladatele všechno co napsal a vše co během příštích 3 let napíše, aby se sanoval. (...)

V úctě Váš Zd. Burian (12)

P.S. Pan Frič má telefon a jeho adresa je: Smíchov, Jinonická silnice, vila „Božinka“. Je to náramně upřímný podivín, člověk se ho ale nesmí leknout.

J. Sainer, nakl. Jos. R. Vilímek, Spálená 15, Praha II.

24. listopadu 1944

Vážený pane řediteli,

(...) Abyste byl aspoň trochu připraven na návštěvu u p. Friče dovoluji si Vám poradit, abyste si vzal starší šaty a za žádných okolností nedal na sobě znát překvapení. A překvapen budete. On zvítězil nad bakteriemi tím, že si na ně zvykl. (Důvěrné sdělení).

V úctě Váš Zd. Burian (13)

Draga Fričová, Jinonická silnice, vila „Božinka“, Praha XVI. Smíchov

nedatováno

Vážená paní Fričová,

bolestně jsme byli překvapeni zprávou o neštěstí, které tak nenadále postihlo pana Friče a tím i Vás a Vaši rodinu; přijměte projev naší opravdové účasti.

V úctě Zd. Burian (14)

Draga Fričová, Jinonická silnice, vila „Božinka“, Praha XVI. Smíchov

2. ledna 1945

Vážená paní Fričová,

při své poslední návštěvě u Vás ukázal jsem panu Fričovi všechny ilustrace do knihy „Hadí ostrov“, abych mohl ještě před odevzdáním do tisku opravit, co by snad nebylo správné. Panu Fričovi se zvláště líbila jedna větší perokresba, na které je on, černocho, který je hlavní postavou knihy, a pak ještě nějaké postavy. Napsal jsem na ilustraci „Majetek pana A. V. Friče“ a po dokončené reprodukci Vám ji odevzdám. Ostatní obrázky jsem firmě TaM prodal, ale pokusím se dostat onu ilustraci s medusou zpět. Dám Vám brzy zprávu, jak jsem pořídil. Ohledně „Námořníka na koni“ jsem Vám při své návštěvě chtěl říci, že jsem ho nikde nesehnal; řekl jsem to panu manželovi. Pravda je, že ostatní ilustrace se panu Fričovi také líbily; a ta s medusou snad právě proto, že to byl úkol obtížný (pohled ode dna skrze vodu), že on na něm trval (sám tu scénu totiž navrhnul) a že se podařil. Paní Fričová, Vaše sdělení, že jsem získal náklonnost pana Friče zvyšuje moji lítost nad jeho odchodem. Nevím, byl-li si někdo více vědom než já, kdo odešel. Upozorňoval jsem nakladatele, že tu máme někoho, kdo je lepší než London, kdo dovede – právě na rozdíl od Londona – z prostých příběhů prostého života udělat krásné, s uměleckého hlediska cenné dílo. Nové vydání suchopárného Vráze, málo zábavného Holuba i dobrého Čeňka Paclta mám také na svědomí. Ale troufal jsem si pana Friče přimět k něčemu nepoměrně lepšímu a u lepšího nakladatele. Od chvíle, kdy jsem ho poznal, trápila mě myšlenka, že nezužítkuje své bohaté vědomosti, zážitky a dnes už tak vzácný materiál fotografický. Také jsem viděl v duchu portrét, jaký u nás není; posledně už nebyl tak odmítavý – bylo by k tomu snad došlo. Snad se nám podaří aspoň vydat u Vilímků krásné vydání jeho spisů.

V úctě Váš Zd. Burian (15)

(1, 2, 5-10) Archiv Vladimíra Prokopa, (3) „Z autorovy korespondence“ (A. V. Frič INDIÁNI JIŽNÍ AMERIKY, Orbis, Praha 1977), (4) „Poslední nahlédnutí do Fričova soukromí“ (K. Crkal LOVEC KAKTUSŮ, Academia, Praha 1983),

(11-13) Archiv PNP Praha, (14, 15) Archiv PhDr. Yvonny Fričové